

Reforma Wyższych Instytutów Nauk Religijnych

Mając na uwadze formację wiernych na miarę współczesnych wyzwań do różnorodnych posług w Kościele, za wyjątkiem posługi kapłańskiej, Kongregacja Edukacji Katolickiej Stolicy Apostolskiej opracowała *Instrukcję o Wyższych Instytutach Nauk Religijnych*, zaaprobowaną przez papieża Benedykta XVI w dniu 13 czerwca, a opublikowaną w dniu 28 czerwca 2008 roku¹. W dniu 25 września tegoż roku władze Kongregacji zaprezentowały główne założenia dokumentu, który w sposób kompleksowy reguluje w całym Kościele katolickim akademicki status tego typu Instytutów oraz zapewnia im należyty poziom naukowy². Początek roku akademickiego 2009/2010 został wyznaczony jako data wprowadzenia w życie postanowień Instrukcji w całym Kościele³.

Istnieje więc konieczność przeanalizowania niniejszej *Instrukcji* w celu aplikacji jej postanowień do warunków polskich. Kardynał Zenon Grocholewski, Prefekt Kongregacji Edukacji Katolickiej, z okazji opublikowania tejże Instrukcji w wywiadzie dla Radia Watykańskiego stwierdził: „Myślę, że ukazanie się *Instrukcji* wywoła w Polsce dyskusję na ten temat. Trzeba się zastanowić, czy zmuszać świeckich do

---

KS. MARIAN DUDA – dr teologii w zakresie teologii moralnej, dr hab. teologii w zakresie teologii pastoralnej, dyrektor Wyższego Instytutu Teologicznego w Częstochowie, profesor stały teologii pastoralnej, dyrektor Podyplomowego Studium Pastoralnego dla Kapłanów, kierownik Sekcji Licencyjnej Wydziału Teologicznego UPJPII w Częstochowie.

¹ KONGREGACJA EDUKACJI KATOLICKIEJ, *Instrukcja o Wyższych Instytutach Nauk Religijnych*, Watykan 2008. Tekst integralny w języku polskim (tłum. M.D.).

² „Rozporządzenia niniejszej instrukcji, zmieniające Konstytucję apostolską *Sapientia christiana* zostały ustanowione, aby ujednoczyć różne formy WINR i zapewnić im odpowiedni poziom akademicki i naukowy w wierności Magisterium Kościoła, i odpowiedzieć na prośby poszczególnych Kościołów partykularnych o stworzenie nowych instytutów”. Instrukcja, Wprowadzenie, nr 6.

³ KONGREGACJA EDUKACJI KATOLICKIEJ, *Instrukcja o Wyższych Instytutach Nauk Religijnych*, art. 48.

studiów teologicznych, które są bardzo angażujące: czy wszyscy muszą poznawać język grecki, łacinę, czy też solidną egzegezę itd. Do ich pracy to może nie jest zupełnie potrzebne. Natomiast byłaby potrzebna inna rzecz, np. większe przygotowanie pedagogiczne, socjologiczne, znajomość mediów itd.²⁴.

Niniejsza refleksja może być skromnym głosem w dyskusji na ten temat, z równoczesnym postawieniem wielu znaków zapytania, i to w obliczu wymagania Stolicy Apostolskiej, by Instytut Teologiczny w Częstochowie dostosować, począwszy od roku akademickiego 2011/2012, do wskazań wydanej w tym względzie Instrukcji⁵.

Niniejsze refleksja będzie miała zasadniczo dwie części. Po krótkim wprowadzeniu, w części I zostanie zaprezentowana zasadnicza treść *Instrukcji*. Natomiast w części II zostaną wyakcentowane problemy, które pojawiają się w związku z nowymi wymogami Kościoła względem Instytutów Teologicznych. Zaproponowane także zostaną pod rozwagę pewne konkretne rozwiązania pojawiających się problemów. Całość zostanie zwieńczona zakończeniem ukazującym szanse, jakie pojawiają się w związku z opublikowaniem ww. Instrukcji. W Aneksie zaś ukazano syntezę podjętych działań w celu realizacji Instrukcji o WINR w częstochowskim środowisku teologicznym oraz związane z tym procesem najważniejsze dokumenty.

I. Prezentacja *Instrukcji*

Omawiana *Instrukcja* składa się z: Wprowadzenia (6 numerów), części zasadniczej – pierwszej: *Fizjonomia Wyższych Instytutów Nauk Religijnych* (7 numerów, artykuły 1-37), części drugiej – wykonawczej: *Procedura założenia WINR* (obejmujących 6 artykułów [38-43] oraz z części trzeciej – przepisów końcowych (obejmujących 5 artykułów) [art. 44-48].

1. Wprowadzenie do *Instrukcji*

Już w samym Wprowadzeniu znajdujemy bardzo istotną treść dotyczącą reformy Instytutów, gdzie bardzo jasno określa się charakter studiów w WINR, w odróżnieniu od studiów na Wydziałach Teologii

⁴ *Watykańska Instrukcja o Wyższych Instytutach Wiedzy Religijnej* – Rozmowa z kard. Zenonem Grocholewskim, Załącznik nr 3, 2.

⁵ KONGREGACJA EDUKACJI KATOLICKIEJ, *List do kard. St. Dziwisza* – 20 grudnia 2008 r., Załącznik nr 5, 1.

i w innych nieakademickich ośrodkach formacji. Dokonuje się wyodrębnienia i rozdzielenia dwóch form przebiegu studiów: teologii oraz nauk religijnych (*scienze religiose*): „Studia teologii i studia nauk religijnych przebiegają na dwóch różnych ścieżkach, które się różnicują, zwłaszcza według natury nauczania i przez porządek proponowanej formacji”⁶. W naszym rozumieniu można by i chyba trzeba mówić o dwóch różnych, chociaż pokrewnych kierunkach studiów: teologii i naukach religijnych. Kierunki te według *Instrukcji* różnią się:

1.1. Naturą nauczania:

A. Ścieżka studiów teologicznych ukierunkowana jest głównie na formację kapłańską, chociaż nie tylko, regulowana jest konstytucją Jana Pawła II *Sapientia Christiana* z 1979 r. Celem studiów teologicznych „jest zapewnić studentowi pełną i zorganizowaną znajomość całej teologii; co jest wymagane zwłaszcza wobec tych, którzy przygotowują się do kapłaństwa. Ponadto, cykl ten proponuje zgłębienie w sposób wyczerpujący różnorodnych dziedzin teologii, zdobycie właściwej metody teologicznej, jak i wnoszenie oryginalnego wkładu naukowego”⁷.

B. Ścieżka nauk religijnych ukierunkowana na formację osób świeckich, konsekrowanych (nie kapłanów), w tym diakonów stałych, regulowana przez omawianą Instrukcję, „oferuje znajomość podstawowych elementów teologii i koniecznych dla niej założeń filozoficznych, a także osiągnięć nauk humanistycznych. Ten cykl studiów ma na uwadze cel specyficzny. Chodzi przede wszystkim o promocję religijnej formacji świeckich i osób konsekrowanych do ich uczestnictwa bardziej świadomego i aktywnego w dziele ewangelizacji współczesnego świata, ze szczególnym uwzględnieniem zaangażowania świata pracy w życie Kościoła i w ożywianie chrześcijańskie społeczeństwa. Chodzi następnie o przygotowanie kandydatów do różnorodnych posług świeckich i służby eklezjalnej, zwłaszcza formowania nauczycieli religii dla wszystkich szkół, za wyjątkiem Instytutów na poziomie uniwersyteckim”⁸.

⁶ Tamże. Zob. także: „Teologia, jako nauka do kształcenia kapłańskiego lub do innych specjalizacji naukowych z teologii, różni się znacznie (*substantial difference*) od studiów akademickich i nieakademickich, ukierunkowanych na edukację nauczycieli religii, katechetów oraz innych zawodów kościelnych i socjalnych”. Załącznik nr 4, 6.

⁷ KONGREGACJA EDUKACJI KATOLICKIEJ, *Instrukcja o Wyższych Instytutach Nauk Religijnych: Wprowadzenie* 3.

⁸ Tamże.

1.2. Porządkiem proponowanej formacji:

„WINR stwarzają nową okazję do uczestnictwa poprzez teologię w wysiłku zgłębiania prawdy, w celu towarzyszenia we wzrastaniu w wierze, zarówno osobom indywidualnym, jak i wspólnocie w swej całości. Studia i nauczanie nauk religijnych dostarczają niezbędnych elementów, aby wypracować syntezę pomiędzy wiarą a kulturą, w szczególnych sytuacjach, jakie przeżywają poszczególne Kościoły partykularne. WINR odpowiadają na zapotrzebowanie zdobycia kwalifikacji do pełnienia określonej posługi kościelnej, stosownie do konkretnych wymagań, w zależności od czasu i miejsca. Sposoby studiowania, metody pedagogiczne i zaangażowanie osobiste w procesie nauczania różnią się w WINR od tych, jakich wymaga się na Wydziałach Teologii”⁹.

1.3. Odrębnością instytucjonalną:

„WINR różnią się zarówno od Wydziałów kościelnych autonomicznych, ustanowionych kanonicznie, według zapotrzebowania Kościoła, jak i od wszelkiej formacji teologicznej, które nie mają waloru akademickiego, a są często podejmowane z wielkim nakładem sił w poszczególnych Kościołach partykularnych: na przykład Diecezjalne Szkoły Formacji Teologicznej lub Instytuty o charakterze nieakademickim, o różnorodnych nazwach”¹⁰.

2. Fizjonomia, natura i cel WINR

Instrukcja w części I, zasadniczej (art. 1-37), zawiera bardzo konkretną propozycję struktury – „fizjonomii” WINR, stanowiącą podstawę do opracowania Statutu każdego Instytutu, który winien być ostatecznie zatwierdzony przez Kongregację Edukacji Katolickiej, po wcześniejszej akceptacji przez odpowiednie gremia zarówno Instytutu, jak i właściwego Wydziału Teologicznego.

2.1. Cel i promocja Wyższych Instytutów Nauk Religijnych

Instrukcja w punkcie pierwszym (art. 1-5) jasno określa naturę WINR, jak i jego status prawny w Kościele, cel i metodę studiów oraz

⁹ Tamże, *Wprowadzenie* 4.

¹⁰ Tamże 5.

konieczność powiązania z Wydziałem Teologii. Określa także zakres odpowiedzialności za jego zaistnienie, rozwój oraz działanie, spoczywającą na biskupie miejsca, Konferencji Episkopatu oraz właściwym Wydziale teologicznym.

A. Status: „WINR jest akademicką instytucją kościelną, której charakter został zdefiniowany we wprowadzeniu (nr 3-5). Przewidziana jest Kodeksem Prawa Kanonicznego (kan. 821) i regulowana przez obecne przepisy”¹¹. Dodać należy, że akademicki walor WINR winien być również zapewniony na forum prawa danego kraju na drodze odpowiednich umów bilateralnych¹². Jak wiadomo w Polsce reguluje to Konkordat wraz z aktem prawnym okołokonkordatowym, jakim jest *Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Konferencją Episkopatu Polski w sprawie statusu prawnego szkół wyższych zakładanych i prowadzonych przez Kościół Katolicki*¹³.

B. Cel: „WINR ma na celu kształcenie wiernych – świeckich i konsekrowanych, aby wzbogacili swoje własne życie chrześcijańskie i byli zdolni uzasadnić swoją wiarę (1P 3,15), aby podejmowali właściwe im apostołstwo, w szczególności, aby uczestniczyli w dziele ewangelizacji. Równocześnie [Instytut] przygotowuje profesjonalistów włączonych w aktywną, kulturową dynamikę wewnątrz współczesnego społeczeństwa, aby mogli współpracować z ministrami mającymi władzę święceń, według właściwej im specyfiki”¹⁴.

C. WINR jest powiązany (*è collegato*) z jakimś, najlepiej najbliższym, Wydziałem Teologii poprzez umowę¹⁵, a przez to, od strony na-

¹¹ Tamże, art. 1.

¹² „Poprzez międzynarodowe konwencje (jak na przykład ta z Lizbony, podpisana przez Stolicę Apostolską w 1997), konkordaty lub inne formy umów Stolica Apostolska wspiera promocję szerokiego uznawania studiów oraz stopni naukowych na całym świecie na zasadzie wzajemności”. Załącznik nr 4, s. 6.

¹³ Obwieszczenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 29 lipca 1999 r. o wykonaniu Konkordatu między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską. (Dz. U. z dnia 30 lipca 1999 r.) w wykonaniu art. 15 ust. 2 Konkordatu między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską, podpisanego w Warszawie dnia 28 lipca 1993 r. (Dz. U. z 1998 r. Nr 51, poz. 318), i zgodnie z § 15 Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Konferencją Episkopatu Polski w sprawie statusu prawnego szkół wyższych zakładanych i prowadzonych przez Kościół Katolicki, w tym uniwersytetów, odrębnych wydziałów i wyższych seminariów duchownych, oraz w sprawie trybu i zakresu uznawania przez Państwo stopni i tytułów nadawanych przez te szkoły wyższe, podpisanej w Warszawie dnia 1 lipca 1999 r.

¹⁴ KONGREGACJA EDUKACJI KATOLICKIEJ, *Instrukcja o Wyższych Instytutach Nauk Religijnych*, art. 2.

¹⁵ Tamże, art. 40.

ukowej zależny od jego Władz, gdyż ręczy wobec Kongregacji Wychowania Katolickiego za poziom akademicki i wypełnianie właściwych mu celów¹⁶.

D. Przewiduje się, iż WINR może być Instytutem zamiejscowym, bo powiązany tylko umową z Wydziałem Teologii, bądź też działającym w ramach Wydziału, będąc jego integralną częścią¹⁷. Taką możliwość przewiduje *Instrukcja* w związku z określeniem tego, kto ma pełnić funkcję moderatora w zależności od usytuowania Instytutu: „Moderatorem WINR jest na mocy prawa, biskup lub eparcha miejsca, gdzie znajduje się Instytut. Jeśli ten znajduje się wewnątrz Uniwersytetu Kościelnego, rola Moderatora przynależy do Magnificencji Rektora”¹⁸.

2.2. Władze akademickie

W punkcie drugim części I (art. 6-12) *Instrukcja* omawia władze WINR, ich rodzaje, charakter i zakres odpowiedzialności. Władze WINR są wspólne i własne: „Władzami wspólnymi są: Wielki Kanclerz, Dziekan, Rada Wydziału”¹⁹. „Władzami własnymi są: Moderator, Dyrektor i Rada Instytutu. Jeśli wskazują na to okoliczności można powołać Wicedyrektora”²⁰.

W artykule 7. *Instrukcja* dosyć szczegółowo określa obowiązki zarówno władz wspólnych, jak i własnych, zarówno osób indywidualnych, jak i kolegialnych. Wśród wielu uregulowań należy zwrócić uwagę na następujące:

- 1° Biskup miejsca, w którym znajduje się Instytut, posiada tytuł moderatora WINR, mianuje stałych wykładowców WINR, po pozytywnej opinii Rady Wydziału Teologicznego, „udzielając im *missio canonica*. Odwołuje w razie potrzeby wykładowców. Mianuje także innego rodzaju wykładowców, także z przedmiotów nie teologicznych, udzielając im *veniam legendi*”.
- 2° Dyrektora Instytutu mianuje na 5 lat (kadencja może być jeden raz powtórzona) Wielki Kanclerz właściwego Wydziału Teologii, spośród terna stałych wykładowców WINR, wybranych przez Radę In-

¹⁶ Tamże, art. 5c.

¹⁷ Tak jest w wypadku chociażby ISRR działającego w ramach Wydziału teologicznego w Turynie czy Uniwersytetu Katolickiego Santa Croce w Rzymie.

¹⁸ KONGREGACJA EDUKACJI KATOLICKIEJ, *Instrukcja o Wyższych Instytutach Nauk Religijnych*, art. 10.

¹⁹ Tamże, art. 6.

²⁰ Tamże.

stytutu, zatwierdzonych przez Radę Wydziału Teologii, przy *nihil obstat* wobec jego osoby ze strony moderatora.

- 3' Zasadniczo od strony naukowej WINR jest zależny całkowicie od Władz wspólnych i one podejmują zasadnicze decyzje oraz wyrażają zgodę dotyczącą spraw programowych i personalnych.
- 4' W Instytucie istnieje Rada Instytutu, której skład i kompetencje określa szczegółowo Instrukcja w artykule 12.
- 5' Studenci wyrażają swoją podmiotowość i odpowiedzialność za Instytut poprzez udział swoich dwóch przedstawicieli w Radzie Instytutu, z tym zastrzeżeniem, iż wówczas, „kiedy omawiane są kwestie ciała pedagogicznego, reprezentanci studentów nie uczestniczą, ani w dyskusji, ani w głosowaniu”²¹.

2.3. Wykładowcy

Instrukcja precyzuje w punkcie trzecim części I (art. 13-16) wymogi, jakie stawia się profesorom WINR, które są identyczne z tymi, jakie obowiązują na wydziałach kościelnych, zalecając opracowanie w statutach i regulaminie kwestii szczegółowych.

Rozróżnia się profesorów stałych i niestałych, wymagając od stałych profesorów całkowitego poświęcenia się nauce i dydaktyce, z wykluczeniem piastowania funkcji, które to utrudniają czy wręcz uniemożliwiają. „Uwzględniając zastrzeżenie artykułu 15.2, stali wykładowcy WINR nie mogą być zatrudnieni jednocześnie w innych akademickich Instytucjach kościelnych lub cywilnych. Poza tym, stanowisko stałego wykładowcy jest nie do pogodzenia z innymi urzędami oraz działalnością, która byłaby nie do przyjęcia dla prawidłowego przebiegu nauczania i badań naukowych”²².

Instrukcja określa także minimalną liczbę pięciu profesorów stałych, bądź czterech, jeśli WINR ma tylko I stopień studiów: „W każdym WINR, wykładowców stałych powinno być przynajmniej pięciu, po jednym dla każdego przedmiotu: Pismo Święte, Teologia dogmatyczna, Teologia moralna i pastoralna, Filozofia, Nauki humanistyczne. Jeżeli WINR posiada tylko pierwszy stopień, stałych wykładowców powinno być przynajmniej czterech, jeden dla każdego przedmiotu: Pismo Święte, Teologia dogmatyczna, Teologia moralna i pastoralna, Filozofia”²³.

²¹ Tamże, art. 12, 2.

²² Tamże, art. 13, 3.

²³ Tamże, art. 15, 1.

„Na drugim stopniu studiów, oprócz wykładów z różnych, wymienionych przedmiotów, szczególnie tych, które są ściśle teologiczne, ćwiczeń, zajęć fakultatywnych i seminariów, powinny być zaproponowane zajęcia z przedmiotów cechujących ukierunkowanie specjalizacji; zostanie także wskazany wykładowca dla każdej specjalizacji, do której będzie miał odpowiednie kwalifikacje”²⁴.

2.4. Studenci

Instrukcja w numerze czwartym, części I (art. 17-21) określa status studenta WINR, warunki przyjęcia na studia WINR, kategorie studentów, ich prawa i obowiązki. Rozróżnia się cztery kategorie studentów²⁵:

- Studenci zwyczajni – „Zwyczajnymi studentami są ci, którzy dążą do otrzymania stopni akademickich, według artykułu 28-29 niniejszej Instrukcji, uczęszczają na wszystkie wykłady i ćwiczenia zalecane przez Instytut, i zaliczają pozytywnie wymagane egzaminy”²⁶.
- Studenci nadzwyczajni – „Studentami nadzwyczajnymi są ci, którzy nie posiadają wyżej wymienionego dyplomu niezbędnego do przyjęcia na Uniwersytet cywilny lub nie chcą zdobyć stopnia akademickiego, lecz pragną studiować w WINR, jedynie po to, aby otrzymać zwykle potwierdzenie uczestniczenia w zajęciach”²⁷.
- Studenci zewnętrzni – „Studentami zewnętrznymi są ci, którzy nie chcą otrzymać stopnia akademickiego przyznawanego przez WINR, pragną uczęszczać na niektóre zajęcia i zdać egzamin, aby był on ewentualnie uznany na innym Instytucie”²⁸.
- Studenci – (wolni) słuchacze – „Studentami-słuchaczami są ci, którzy nie chcą otrzymać stopnia akademickiego przyznawanego przez WINR, pragną uczestniczyć w jakimś wykładzie, w celu otrzymania zaświadczenia, że w nim uczestniczyli”²⁹.

Określa się także minimalną liczbę 75 studentów zwyczajnych Instytutu³⁰.

---

²⁴ Tamże, art. 24, 2.

²⁵ Tamże, art. 18, 1.

²⁶ Tamże, art. 18, 2.

²⁷ Tamże, art. 18, 5.

²⁸ Tamże, art. 18, 6.

²⁹ Tamże, art. 18, 7.

³⁰ Tamże, art. 17.

2.5. Organizacja studiów

W punkcie piątym części I (art. 22-25) *Instrukcja* omawia organizację studiów, ich dwustopniowość, czas trwania oraz treści programowe, jak i punkty (ECTS), które należy im przypisać.

Instrukcja proponuje, by studia w WINR trwały pięć lat i były zorganizowane w systemie dwustopniowym, tzw. 3+2. „Struktura WINR przewiduje przebieg studiów o pięcioletnim czasie trwania, zorganizowanym w systemie dwustopniowym: pierwszy stopień, trzyletni, uwieńczony egzaminem na bakalaureat z nauk religijnych, i drugi stopień, dwuletni, uwieńczony egzaminem magisterskim z nauk religijnych”³¹. Nie wyklucza to jednak, jak się wydaje, posiadanie przez Instytut tylko studiów pierwszego stopnia³². Natomiast wydaje się, że jednolite pięcioletnie studia magisterskie są wykluczone przez *Instrukcję*?³³.

Zasadniczo, jak stwierdza kard. Grocholewski, nie przewiduje się na WINR studiów trzeciego stopnia, do doktoratu³⁴. Ponieważ tytuł naukowy otrzymany w Wyższym Instytucie Nauk Religijnych nie może być uznany jako równoznaczny z tym otrzymanym na Wydziale teologii, nie daje on bezpośredniego dostępu do wyższego cyklu w tej dziedzinie³⁵. Absolwenci WINR mogą jednak według *Instrukcji* podjąć studia uzupełniające na teologii (minimum dwa lata do licencjatu kanonicznego), co w konsekwencji również otwiera im drogę do doktoratu – studiów trzeciego stopnia³⁶.

Instrukcja daje najogólniejsze wytyczne dla ułożenia programu studiów w WINR.

A. Postanawia, iż „na pierwszym stopniu studiów, wszystkie przedmioty podstawowe, filozoficzne i teologiczne, powinny być traktowane

³¹ Tamże, art. 23.

³² Tamże, art. 4. Niektóre z ISSR we Włoszech mają tylko pierwszy stopień studiów do bakalaureatu.

³³ Tymczasem Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 czerwca 2006 r. w sprawie nazw kierunków studiów decyduje, że studia na kierunku teologia są studiami pierwszego i drugiego stopnia lub jednolitymi studiami magisterskimi, zob. par. 2, pkt 2.

³⁴ KARD. Z. GROCHOLEWSKI, *Wywiad do Radia Watykańskiego* (25. 09. 2008): „Wyższe instytuty wiedzy religijnej są powołane, aby przygotowywać ludzi do konkretnej pracy, do apostołstwa w Kościele, dlatego zasadniczo nie jest przewidziany doktorat”.

³⁵ Załączniki nr 4, 6.

³⁶ KONGREGACJA EDUKACJI KATOLICKIEJ, *Instrukcja o Wyższych Instytutach Nauk Religijnych*, art. 21.

w taki sposób, aby końcowy tytuł bakalaureatu odpowiadał pełnemu przebiegowi studiów. Konkretnie, program studiów pierwszego stopnia powinien zawierać następujące przedmioty:

- Historia filozofii,
- Filozofia systematyczna,
- Pismo Święte,
- Teologia fundamentalna,
- Teologia dogmatyczna,
- Teologia moralna,
- Teologia duchowości,
- Teologia liturgii,
- Patrologia i Historia Kościoła,
- Prawo kanoniczne.

B. Na drugim stopniu studiów, oprócz wykładów z różnych, wymienionych przedmiotów, szczególnie tych, które są ściśle teologiczne, ćwiczeń, zajęć fakultatywnych i seminariów, powinny być zaproponowane zajęcia z przedmiotów cechujących ukierunkowanie specjalizacji; zostanie także wskazany wykładowca dla każdej specjalizacji, do której będzie miał odpowiednie kwalifikacje³⁷.

„Program studiów każdego WINR powinien precyzować przedmioty, które tworzą przebieg studiów, tygodniową liczbę godzin, punkty (ECTS) przypisane do każdego przedmiotu, fundamentalne treści, bibliografię i nazwisko wykładowcy. W okresie pięcioletnim WINR liczba punktów [ECTS] musi zwykle wynosić 300, obejmujące wykłady, seminaria, ćwiczenia i praktyki”³⁸.

2.6. Stopnie akademickie

O stopniach naukowych uzyskiwanych w WINR traktuje punkt 6. części I *Instrukcji* (art. 26-29). „Stopnie akademickie w WINR są przyznawane studentom przez Wydział Teologii, do którego Instytut jest przyłączony. Wyżej wymienionymi stopniami są: bakalaureat z nauk religijnych, według pierwszego stopnia studiów i magisterium z nauk religijnych, z wymienieniem specjalizacji według drugiego stopnia”³⁹.

---

³⁷ Tamże, art. 24.

³⁸ Tamże, art. 25.

³⁹ Tamże, art. 26.

A. Bakalaureat otrzymuje się po trzech latach studiów, napisaniu pracy i jej obronie oraz zdaniu egzaminów przed Komisją, składającą się minimum z trzech profesorów.

B. Magisterium z nauk religijnych można zdobyć po wcześniejszym uzyskaniu tytułu bakalaureatu oraz odbyciu dwuletnich studiów, napisaniu pracy oraz jej obronie, zdaniu egzaminu magisterskiego.

2.7. Środki pedagogiczne i finansowe

Wreszcie, w 7. punkcie I części *Instrukcji* jest mowa o środkach pedagogicznych i finansowych, jakimi powinien dysponować WINR (art. 30-37). Mowa tutaj o zapleczu logistycznym, odpowiedniej infrastrukturze dla działalności naukowo-dydaktycznej Instytutu, bibliotece i konieczności jej nieustannego ubogacania. Stąd też wskazuje się na konieczność zapewnienia odpowiednich środków finansowych na ten cel oraz konieczność partycypacji studentów w materialnym utrzymaniu Instytutu.

Instrukcja jednak podkreśla, że WINR od strony administracyjnej jest autonomiczny. „Administracja WINR jest autonomiczna i nie zależy od Wydziału, do którego Instytut jest przyłączony, chyba że inaczej postanawia Statut”⁴⁰. Czuwa nad tym administrator mianowany przez moderatora⁴¹.

3. Procedura założenia Wyższych Instytutów Nauk Religijnych

W części II Instrukcji, w artykułach 38-43, podano *modus procedendi* mający na celu kanoniczne założenie WINR przez Kongregację Edukacji Katolickiej. Konieczne do tego jest spełnienie szeregu warunków:

1. Propozycja założenia WINR ze strony biskupa miejsca, za którą ma iść zawarcie umowy połączenia WINR z Wydziałem Teologii (ew. najbliższym) (art. 40).

2. Zezwolenie Konferencji Episkopatu na założenie WINR (art. 39).

3. Po weryfikacji warunków, których wymaga niniejsza Instrukcja, Wydział Teologii występuje do Wielkiego Kanclerza z prośbą o założenie Instytutu wraz z odpowiednią dokumentacją, o której mowa w art. 41, punkty a-h.

---

⁴⁰ Tamże, art. 37.

⁴¹ Tamże, art. 10g.

4. Wielki Kanclerz po sprawdzeniu powyższej dokumentacji oraz dołączeniu własnej opinii prosi o założenie Instytutu oraz połączenie go z Wydziałem Teologii (art. 42).

5. „Kongregacja Wychowania Katolickiego wydaje Dekrety założenia WINR, przyłączenia do Wydziału Teologii i aprobaty Statutów *ad tempus et ad experimentum*” (art. 43).

4. Postanowienia końcowe *Instrukcji*

W końcowych artykułach (44-48) III części (ostatniej) *Instrukcja* reguluje takie zagadnienia, jak: zawieszenie WINR, gdy zostanie on poważnie osłabiony, modyfikacja Statutu, którą Wielki Kanclerz winien zawsze przedstawiać Kongregacji do zatwierdzenia, konieczność opracowania przepisów przejściowych z dotychczasowego systemu studiów do nowego oraz termin wprowadzenia postanowień *Instrukcji* w życie.

II. Kwestie do rozstrzygnięcia

Już sama lektura *Instrukcji* zmusza do postawienia wielu pytań, które domagają się konkretnych odpowiedzi i propozycji rozwiązań. Stąd ważna jest wspólna refleksja w gronie osób kompetentnych, konsultacje z Kongregacją, poszczególnymi uczelniami czy odpowiednimi władzami.

1. Kwestia podstawowa – kanoniczne erygowanie WINR przez Kongregację Edukacji Katolickiej

Stajemy wobec konieczności zorganizowania na nowo Wyższych Instytutów Nauk Religijnych w Polsce oraz ich ponownego kanonicznego erygowania przez Kongregację Edukacji Katolickiej. Do tej pory Instytuty erygowali biskupi diecezjalni oraz wyżsi przełożeni zakonni. Według mojej wiedzy aktualnie żaden Instytut w Polsce nie został erygowany kanonicznie przez Kongregację. Opinia pisemna ks. prałata R. Selejduka z tejże Kongregacji przewiduje konieczność kanonicznego założenia Instytutu⁴². Trzeba by było więc, jak się wydaje, poddać się procedurze zaproponowanej przez *Instrukcję* w części II.

Warto w związku z tym wyjaśnić również „charakter powiązania” WINR z Wydziałem. Konstytucja *Sapientia Christiana* mówi w takim

⁴² Załącznik nr 6.

wypadku o afiliacji, agregacji czy inkorporacji. Jaki rodzaj powiązania będzie stosowany w tym wypadku oraz co ma zawierać treść Umowy między Wydziałem a Instytutem?

2. Terminologia

Termin: INSTITUTUM SUPERIUS SCIENTIARUM RELIGIOSARUM, ISTITUTO SUPERIORE DI SCIENZE RELIGIOSE, INSTITUT SUPÉRIEUR DE SCIENCES RELIGIEUSES, INSTITUTO SUPERIOR DE CIENCIAS RELIGIOSAS, HIGHER INSTITUTE OF RELIGIOUS SCIENCE (Catholic Religious Studies)⁴³, НОИ ИНСТИТУТ РЕЛИГИОНСВИСSENSCHAFT, ВИЩИЙ ІНСТИТУТ РЕЛІГІЙНИХ НАУК – tłumaczony jest na język polski jako „WYŻSZY INSTYTUT NAUK RELIGIJNYCH”⁴⁴. Inne tłumaczenie możliwe „WYŻSZY INSTYTUT (KATOLICKICH) NAUK RELIGIJNYCH WYŻSZY INSTYTUT STUDIÓW RELIGIJNYCH. Skąd WYŻSZY INSTYTUT WIEDZY RELIGIJNEJ?”⁴⁵. Takie tłumaczenie wydaje się mało szczęśliwe, bo słowo „nauki” czy „nauka” zastępuje się nie wiedzieć dlaczego przez termin „wiedza”, a termin ten niekoniecznie wskazuje na akademicki charakter Instytutu.

Jaka nazwa będzie w Polsce przyjęta dla wszystkich tego typu Instytutów teologicznych działających dotychczas? Kongregacja nie narzuca jednej nazwy, pod warunkiem zastosowania się do postanowień Instrukcji⁴⁶. Wydaje się jednak konieczne ujednoczenie nazwy tego

⁴³ Takie sformułowania używa konstytucja *Sapientia Christiana* (Załącznik II do art. 64 „Zarządzeń”, Sektory studiów kościelnych istniejące obecnie (w roku 1979) w Kościele i posiadające charakter akademicki - wykaz): „Studia religijne katolickie (Wyższy Instytut Nauk Religijnych pkt 24). Taką nazwę nosi Instytut w Kijowie: Вищий Інститут Релігійних Наук святого Томи Аквінського (Wyższy Instytut Nauk Religijnych św. Tomasza z Akwinu – Kijów). W Polsce w większości diecezji istnieją Instytuty Teologiczne afiliowane do któregoś z wydziałów teologicznych, chociaż np. w Bydgoszczy nosi on nazwę „Prymasowski Instytut Kultury Chrześcijańskiej im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego”, W Rzeszowie Instytut Teologiczno-Pastoralny, a Instytut Teologiczny w Koszalinie w latach 1987-2000 nosił nazwę WIWR.

⁴⁴ Załącznik nr 4, 6.

⁴⁵ Załącznik, nr 3, 1.

⁴⁶ KONGREGACJA EDUKACJI KATOLICKIEJ, *Instrukcja o Wyższych Instytutach Nauk Religijnych: Wprowadzenie* 1, przypis 1. Wyższe Instytuty Nauk Religijnych mogą być nazwane inaczej, biorąc pod uwagę przepisy studiów akademickich krajów, w których się znajdują, pod warunkiem jasnego wskazania, że odpowiadają one typologii opisanej w tej Instrukcji.

typu Instytutów w Polsce ze względu na konieczność ich równego traktowania w prawodawstwie polskim.

Możliwe propozycje nazwy: Wyższy Instytut Nauki Katolickiej, Wyższy Instytut Wiedzy Katolickiej, Wyższy Instytut Religii Katolickiej, Wyższy Instytut Ewangelizacji Kościoła Katolickiego, Wyższy Instytut Pastoralny lub Teologiczno-Pastoralny, Wyższy Instytut Pastoralno-Katechetyczny, Wyższy Instytut Teologii Praktycznej itp. A może po prostu Wyższy Instytut Nauk Religijnych – nazwa wzięta dosłownie z łaciny.

3. Status WINR w Polskim Prawodawstwie

Wskazane by było ewentualne uwzględnienie w wykazie Wyższych Uczelni Kościelnych w Polsce także Wyższych Instytutów Nauk Religijnych oraz określenie ich statusu w świetle obowiązującej Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Konferencją Episkopatu Polski w sprawie statusu prawnego szkół wyższych zakładanych i prowadzonych przez Kościół katolicki, w tym uniwersytetów, odrębnych wydziałów i wyższych seminariów duchownych, oraz w sprawie trybu i zakresu uznawania przez Państwo stopni i tytułów nadawanych przez te szkoły wyższe, z dnia lipca 1999 roku. Taki status prawodawstwo przyznaje wszystkim seminarium duchownym. Instytuty Teologiczne nie są wymienione *nominatim*, co jest pewnego rodzaju niekonsekwencją⁴⁷. Warto by było za pośrednictwem Komisji Konkordatowej bądź innego gremium KEP wyjaśnić status WINR, szczególnie gdy zostaną one na nowo erygowane przez Stolicę Apostolską.

4. Określenie kierunku studiów w WINR i wystąpienie o jego ustanowienie

„Scienze Religiose” – Nauki Religijne – nie istnieją jako odrębny kierunek studiów w wykazie kierunków kształcenia, ogłoszonym przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego⁴⁸. Nie ma też w prawo-

⁴⁷ Tamże, pkt 1, 1: „Umowę stosuje się do szkół wyższych, w tym uniwersytetów, odrębnych wydziałów i wyższych seminariów duchownych, zakładanych i prowadzonych przez Kościół Katolicki, zwanych dalej „kościelnymi szkołami wyższymi”.

⁴⁸ Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia warunków, jakie musi spełnić uczulenia, by pro-

dawstwie i praktyce kościelnej w Polsce kierunku studiów: nauki religijne. Wydaje się więc konieczne wystąpienie do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego o ustanowienie nowego kierunku studiów: nauki religijne oraz określenie standardów kształcenia w tym zakresie (co czyni na wniosek Ministerstwa Rada Główna Szkolnictwa Wyższego)⁴⁹. Wówczas będzie możliwe nadawanie tytułów licencjatu zawodowego i magisterium z nauk religijnych, które byłyby uznawane równocześnie przez prawodawstwo polskie oraz posiadały walor kanoniczny.

A może wystarczyłoby uznanie jako równoważny kierunek „teologia, specjalność katechetyczno-pastoralna dla wiernych świeckich i osób konsekrowanych, istniejący na UPJPII na Wydziale Teologicznym? A może stworzenie makrokierunku (według Ustawy o szkolnictwie Wyższym) teologia i nauki religijne?

Instrukcja, jak wyżej wspomniano, mówi o dwóch ścieżkach studiów: teologicznych i nauk religijnych. Z pierwszej jednak ścieżki, przeznaczonej głównie dla formacji kapłanów, nie wyklucza możliwości kształcenia wiernych świeckich. Instytut Teologiczny (Częstochowa, Bielsko-Biała, Sandomierz) realizuje od lat te dwie ścieżki. Gdy zostanie on ograniczony tylko do ścieżki drugiej, zostanie zubożony o pierwszą ścieżkę dającą możliwość świeckim oraz osobom zakonnym uzyskiwania w nim magisterium z teologii. Będzie to cofnięcie się Instytutu wstecz, gdyż do tej pory oprócz katechetów podejmowali na nim studia wierni świeccy, chcący zdobyć pełne wykształcenie filozoficzno-teologiczne, bez chęci bycia zatrudnionym w charakterze katechety czy innego pracownika kościelnego.

Czy istnieje możliwość zachowania w Instytucie dwóch ścieżek, jednej dla tych, którzy chcą uzyskać pełne wykształcenie teologiczne

---

wadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunki.

⁴⁹ Skoro wyodrębniono tak pokrewne kierunki kształcenia jak: Architektura i urbanistyka (5), Architektura krajobrazu (6), Architektura wnętrz (7), to można by sobie wyobrazić wyodrębnienie przykładowo następujących kierunków: Teologia stosowana, Teologia praktyczna, Teologia ewangelizacji. Na uczelniach kościelnych w Rzymie są wyodrębnione szczegółowe kierunki na Wydziałach teologicznych. Ex. Università Pontificia Salesiana. Prowadzona przez Salezjanów uczelnia, której rysem charakterystycznym jest szczególne ukierunkowanie na przygotowanie do pracy z młodzieżą. Jeden z największych uniwersytetów rzymskich (ok. 10.000 studentów). Wydział Teologiczny (kierunki: Dogmatyczna, Duchowości, Pastoralna Młodzieży). Angelicum Pontificia Università di S. Tommaso d' Aquino "Angelicum". Papieski Uniwersytet św. Tomasza z Akwinu, prowadzony przez oo. dominikanów. Wydział Teologiczny (kierunki: Moralna, Biblijna, Dogmatyczna, Duchowości, Ekumeniczna, Tomistyczna, Pastoralna).

i dyplom magistra teologii oraz drugiej dla tych, którzy chcą uzyskać tylko bakalaureat czy magisterium z nauk religijnych? Wydaje się, że *Instrukcja* we Wprowadzeniu w nr 2. nie wyklucza takiej możliwości. Wówczas to Instytut Teologiczny (w Częstochowie) mógłby dzielić się na dwie sekcje czy dwa segmenty:

- A. Sekcja teologii,
- B. Sekcja nauk religijnych.

Wówczas mógłby nosić nazwę Instytut Teologii i Nauk Religijnych. Jak przez analogię w Uniwersytecie Lavale w Québec w Kanadzie istnieje Wydział Teologii i Nauk Religijnych (Faculté de Théologie et de Sciences religieuses, który łączy już w samej nazwie te dwa kierunki studiów)⁵⁰. Institut für Theologie und Religionswissenschaft Leibniz Universität Hannover.

Innym rozwiązaniem jest zorganizowanie uzupełniających studiów magisterskich (jeden rok) i ewentualnie licencjackich (dwa lata do licencjatu kanonicznego) z teologii dla tych, którzy mając magisterium z nauk religijnych chcieliby uzyskać także magisterium lub licencjat z teologii. Wydaje się, że *Instrukcja* daje taką możliwość, jednak tylko na Wydziale teologii, a nie w ramach Instytutu: „W zależności od różnej konfiguracji studiów na teologii i naukach religijnych (Wprowadzenie, nn. 2-5) student posiadający bakalaureat lub magisterium z nauk religijnych, który chciałby otrzymać poświadczenie ukończenia studiów i otrzymać licencjat kanoniczny z teologii, będzie mógł być przyjęty przez Dziekana Wydziału Teologii, po uważnej ocenie różnych przedmiotów przewidzianych przebiegiem studiów ze strony Rady wyżej wymienionego Wydziału. Ta sama Rada powinna sporządzić i zatwierdzić dla każdego kandydata uzupełniającego program, o czasie trwania nie mniejszym niż dwa lata, z przypadającymi egzaminami”⁵¹. A ile trzeba semestrów w celu uzyskania magisterium z teologii (bakalaureat wg nomenklatury kościelnej)?

5. Program studiów

Instrukcja podaje ogólne założenia dla opracowania programu studiów, a także liczbę punktów (ECTS), które należy zdobyć w cyklu pię-

---

⁵⁰ Załącznik nr 8.

⁵¹ KONGREGACJA EDUKACJI KATOLICKIEJ, *Instrukcja o Wyższych Instytutach Nauk Religijnych*, art. 21.

cioletnim (300). W naszej polskiej rzeczywistości istnieją opublikowane przez MNiSW standardy kształcenia na kierunku teologia, które dają podstawę do opracowania szczegółowych programów dla każdej uczelni⁵².

Także polskie Instytuty i Wydziały Teologii mają opracowane i sprawdzone własne programy kształcenia na kierunku teologia dla świeckich i osób konsekrowanych, specjalność: pastoralno-katechetyczna, nauki o rodzinie czy socjalna. Są także dostępne programy innych Instytutów na świecie. W załącznikach (10-12) znajdują się przykłady takich programów z terenu Włoch do ewentualnego przeanalizowania i porównania z naszymi polskimi programami⁵³. Może wskazane by było opracowanie *ratio studiorum* dla Instytutów, obowiązujące w Polsce jako podstawa dla szczegółowych programów poszczególnych Instytutów? Takie „standardy polskie” dla Instytutów, zarówno programowe, jak i strukturalne, ułatwiłyby Instytutom proces ich zatwierdzania przez Kongregację.

6. Stopnie naukowe

Bakalaureat, przewidywany w *Instrukcji* jako tytuł wieńczący I stopień studiów, odpowiadałby według aktualnego prawodawstwa polskiego tytułowi zawodowemu licencjata, nadawanemu absolwentom studiów I stopnia. Stąd też wydaje się konieczne, zgodnie z Ustawą o Szkolnictwie Wyższym, zastąpienie słowa bakalaureat słowem: licencjat (zawodowy). Tym bardziej, że Instrukcja stwierdza, iż „stopnie akademickie, w Statutach różnych WINR mogą być nazwane inaczej, biorąc pod uwagę przepisy studiów akademickich danego kraju, począwszy od momentu, w którym znajduje się wskazana jasno równoważność ze stopniami akademickimi wymienionymi wyżej, i w których jest chroniona jednolitość między WINR tego samego kraju, co już znalazło zastosowanie w niektórych uczelniach teologicznych”⁵⁴. Znalazło to także potwierdzenie w opinii urzędnika Kongregacji ks. prałata R. Selejda⁵⁵.

⁵² Załącznik nr 105 do Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia warunków, jakie musi spełnić uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunki.

⁵³ Według mojego rozeznania, które nie rości sobie charakteru wyczerpującego, program kształcenia w WINR (ISSR), zwłaszcza we Włoszech, jest mniej więcej taki sam jak w polskiej rzeczywistości program pięcioletnich studiów na kierunku teologia specjalność katechetyczno-pastoralna dla świeckich i osób konsekrowanych.

⁵⁴ KONGREGACJA EDUKACJI KATOLICKIEJ, *Instrukcja o Wyższych Instytutach Nauk Religijnych*, art. 27.

⁵⁵ Załącznik nr 6.

7. Kwalifikacja nauczycieli religii

W związku z tym, że w przyszłości absolwenci WINR będą się ewentualnie legitymować dyplomem bądź licencjata bądź magistra nauk religijnych, zachodzi pytanie, czy władze państwowe będą uznawać te dyplomy jako upoważniające do nauczania religii w placówkach oświatowych. Porozumienie pomiędzy Konferencją Episkopatu Polski oraz Ministrem Edukacji Narodowej w sprawie kwalifikacji wymaganych od nauczycieli religii stwierdza m.in., iż kwalifikacje takowe posiadają w szkołach wszelkiego typu: „osoby świeckie i zakonne, które ukończyły wyższe studia teologiczne i posiadają przygotowanie katechetyczno-pedagogiczne⁵⁶, bądź też tylko w szkołach poniżej średnich – m.in. „osoby świeckie i zakonne, które posiadają dyplom ukończenia kolegium teologicznego”⁵⁷. Czy zatem absolwenci WINR, mający stopień zawodowy licencjata czy magistra nauk religijnych, będą podciągnięci pod kategorię osób mających ukończone „studia teologiczne”, czy Kolegium teologiczne (poziom licencjat zawodowy), czy też konieczny jest aneks do tej Umowy, który obejmowałby absolwentów WINR.

Zakończenie - szanse

Instrukcja, formułując nowe wymagania co do reformy Instytutów teologicznych, stanowi szansę dla formacji nowych ewangelizatorów w Kościele, którzy nie muszą już kończyć pełnych pięcioletnich czy sześcioletnich studiów teologicznych, w celu uzyskania magisterium z teologii. Mogą oni uzyskać już po trzech latach licencjat zawodowy, co bardzo ułatwia, zwłaszcza w systemie studiów niestacjonarnych, nabór studentów. Jest to szczególnie ważne w obecnym kryzysie naboru na teologię. Ci, którzy chcieliby uzyskać stopień zawodowy magistra nauk religijnych, mogliby, lecz nie musieliby kontynuować dalszych studiów. Tym systemem szkolenia trzechletniego można by objąć tysiące polskich katolików, którzy zaangażowani na co dzień w życie rodzinne i zawodowe nie mają możliwości podjęcia pełnych studiów teologicznych. A przecież są wytyczne i Instrukcje II Polskiego Synodu Plenar-

⁵⁶ Porozumienie pomiędzy Konferencją Episkopatu Polski oraz Ministrem Edukacji Narodowej z dnia 6 września 2000 r. w sprawie kwalifikacji wymaganych od nauczycieli religii. Dz. Urz. MEN Nr 3 poz. 21, § 1, pkt 2.

⁵⁷ Tamże § 2, pkt 2.

nego i Konferencji Episkopatu Polski, co do formacji laikatu, chociażby *Instrukcja* Episkopatu Polski w sprawie udzielania posługi lektora i akolity świeckim mężczyznom (02.10.2007), formacja nadzwyczajnych szafarzy Eucharystii czy liderów religijnych i społecznych.

Niniejszą refleksję można zakończyć pytaniem, które postawił kardynał Zenon Grocholewski: „Czy ktoś, kto w Polsce kończy teologię czy prawo kanoniczne jest przygotowany do jakiejś pracy? Właściwie nie ma dla niego wielkich szans zatrudnienia. Natomiast Wyższy Instytut Wiedzy Religijnej przygotowuje do pracy, która jest właściwa świeckim w Kościele”⁵⁸.

Reform of the Institutes of Religious Education Summary

This article shows the process of reorganisation theological studies for laypeople in The Catholic Church. It was started by the Pope Benedict XVI The Politics of Catholic Higher Religious Education (June 13th, 2008) prepared by The Congregation for Catholic Education at The Holy See. As the result it should have put into practice necessary regulations, connected with functioning this type of college on academic level. Current action of institutes, directed to the needs of the faithful aspiring to gain the theological education Has been changed Since the academic year 2011/2012. New reforms concerned among others, competence of academic authorities, academic teacher's status and studies organisation. They included Theological Institute in Czestochowa as well, which faced to change of fitting its activity to the recommended requirements. The enclosed appendix informs about the stages of introducing these reforms to theological college. There are also 6 more important documents. The efforts of scientific environment in Częstochowa were finally finished on May 3rd 2012, when the Congregation for Catholic Education (Institutes of Study) found in Czestochowa The Blessed Virgin Mary, The Seat of Wisdom's Theological Institute.

Słowa kluczowe: archidiecezja częstochowska, abp Stanisław Nowak, Benedykt XVI, profesor, reforma, Stolica Apostolska, student, szkolnictwo wyższe, uczelnia, Wyższy Instytut Teologiczny w Częstochowie.

---

58 Załącznik nr 3.

Keywords: Częstochowa Archdiocese, abp Stanisław Nowak, Benedict XVI, professor, reform, The Holy See, student, higher education, college, Theological Institute in Częstochowa.

ANEKS

1. Przebieg reformy WIT

Idąc za sugestią Stolicy Apostolskiej władze Instytutu Teologicznego w Częstochowie w osobie jego rektora, podjęły pionierski w Polsce wysiłek reformy tejże Uczelni według najnowszych wskazań Kongregacji Edukacji Katolickiej. Proces reformy Instytutu Teologicznego w Częstochowie trwał przez trzy lata 2008-2011 i został pomyślnie sfinalizowany w roku 2012. A oto najważniejsze etapy reformy:

W dniu 25 września 2008 roku Kongregacja Edukacji Katolickiej opublikowała *Instrukcję o Wyższych Instytutach Nauk Religijnych*, zatwierdzoną przez papieża Benedykta XVI w dniu 28 czerwca tegoż roku. (Tłumaczenie na polski *Instrukcji* – Ks. dr hab. Marian Duda i ks. prof. dr hab. Jan Daniel Szczurek). Postanowienia tego Dokumentu miały wejść w życie w całym Kościele od początku roku akademickiego 2009/2010 (zob. *Instrukcja* art. 48).

Artykuł drugi tejże *Instrukcji Watykańskiej* precyzuje, iż „Wyższe Instytuty mają na celu kształcenie wiernych, zarówno świeckich, jak i zakonnych po to, aby wzbogacili swoje własne życie chrześcijańskie i byli zdolni uzasadniać swoją wiarę (1 P 3, 15), aby podejmowali właściwe im apostołstwo, w szczególności, aby uczestniczyli w dziele ewangelizacji. Tym samym przygotowuje on ludzi zawodowo kompetentnych, którzy aktywnie włączają się w kulturową dynamikę współczesnego społeczeństwa, aby współpracować ze świętymi szafarzami, według właściwej im specyfiki”.

W związku z Pismem J. Em. Kardynała Stanisława Dziwisza, jako Wielkiego Kanclerza UPJP II, do Kongregacji Edukacji Katolickiej, z dnia 29 sierpnia 2008 r., wnioskującego o odnowienie afiliacji Instytutu Teologicznego w Częstochowie do Wydziału Teologicznego ówczesnego PAT na kolejne pięciolecie, Kongregacja Edukacji Katolickiej w Piśmie z dnia 20 grudnia 2008 roku zaproponowała reformę Instytutu

Teologicznego w Częstochowie według wspomnianej wyżej *Instrukcji* z 28 czerwca tegoż roku, do końca roku akademickiego 2010/2011.

Wobec takiego stanowiska Stolicy Apostolskiej podjęto refleksję nad sposobem wprowadzenia *Instrukcji* z dnia 28 czerwca 2008 roku w rzeczywistości polskiej. I tak rozpoczęły się rozmowy i konsultacje Rektora Instytutu Teologicznego w Częstochowie z poszczególnymi instancjami zaangażowanymi w dzieło reformy.

Przeprowadzono konsultację z Kongregacją Edukacji Katolickiej za pośrednictwem ks. Prałata dr. Ryszarda Selejdaka. Podjęto rozmowy z władzami Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie w osobach: Jego Magnificencji Księdza Rektora Jana Macieja Dyducha, Ks. Prorektora profesora Macieja Ostrowskiego, a zwłaszcza Księdza Dziekana WT UPJP II, ks. prof. dr hab. Jana Daniela Szczurka.

W porozumieniu z Arcybiskupem Metropolitą S. Nowakiem zainteresowano kwestią reformy naszego Instytutu Radę Naukową Episkopatu Polski. Jej przewodniczący biskup prof. dr hab. Andrzej Franciszek Dziuba w dniu 27 lutego 2010 r. zaprosił na posiedzenie konsultacyjne dziekanów wydziałów teologicznych w Polsce, zlecając Rektorowi Instytutu Teologicznego w Częstochowie przedstawienie kwestii reformy Instytutów w świetle *Instrukcji Watykańskiej* z 28 czerwca 2008 roku wraz ze stosowną dokumentacją. Rada Naukowa KEP po dyskusji zleciła Ks. Dziekanowi Szczurkowi i Ks. Rektorowi Dudzie dalszą refleksję na ten temat w ramach ośrodka krakowskiego.

Efektom prowadzonych konsultacji i rozmów, J. Em. Kardynał Stanisław Dziwisz wraz z Arcybiskupem Metropolitą Częstochowskim S. Nowakiem oraz Biskupem bielsko-żywieckim Tadeuszem Rakoczym wysłał kolejny list do Kongregacji Edukacji Katolickiej w dniu 26 marca 2010 roku, wyjaśniający specyfikę działania Instytutów Teologicznych w Polsce i prosząc o jej uwzględnienie przy reformowaniu instytutów teologicznych w naszym kraju. Projekt tego listu został opracowany przez ks. prof. dr hab. Jana Daniela Szczurka oraz ks. dr hab. Mariana Dudę.

Kongregacja Edukacji Katolickiej przez swoich przedstawicieli, zwłaszcza na forum KEP poleciła kontynuować reformę naszego Instytutu Teologicznego według wskazań ww. *Instrukcji Watykańskiej*.

Ponieważ dla Instytutu Teologicznego w Częstochowie zbliżał się nieuchronnie termin wygaśnięcia umowy afiliacyjnej oraz dostosowania się do *Instrukcji* z 2008 roku (koniec roku akademickiego 2010/11), dla-

tego też Arcybiskup Metropolita Częstochowski w porozumieniu z władzami Uniwersytetu Jana Pawła II w Krakowie, uruchomił procedurę kanonicznego założenia Instytutu Teologicznego w Częstochowie przez Kongregację Edukacji Katolickiej, zgodnie z art. 41-43 ww. *Instrukcji*.

W dniu 7 lutego 2011 r. Arcybiskup, zgodnie z art. 39 *Instrukcji*, zwrócił się do Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski Arcybiskupa Józefa Michalika o zgodę na kanoniczne założenie Instytutu przez Kongregację Edukacji Katolickiej. Ponieważ Instytut Teologiczny w Częstochowie działa od 45 lat, a w obecnej kanonicznej formie od lat 30 (erygowany 3 maja 1981 r.), dlatego zwrócenie się do Konferencji Episkopatu przez Arcybiskupa o zgodę na jego kanoniczne założenie było *de facto* czystą formalnością, wymaganą jednak przez obecne prawodawstwo Kościoła. Nie chodziło bowiem w tym wypadku o mnożenie nowych ośrodków teologicznych, przy obserwowanej tendencji zmniejszania się liczby studiujących teologię, lecz o potwierdzenie istniejącego już i efektywnie działającego Instytutu w Częstochowie, jednego z najstarszych tego typu instytutów w Polsce i podniesienie jego rangi przez erygowanie przez najwyższą władzę kościelną.

W dniu 7 lutego 2011 r. Arcybiskup specjalnym dekretem zatwierdził nowy Statut naszej Uczelni, opracowany według wytycznych *Instrukcji* o WINR, zmieniając przy tym nazwę Instytutu przez dodanie przymiotnika Wyższy, tak że od tej chwili pełna nazwa naszej Uczelni brzmi „Wyższy Instytut Teologiczny im. Najświętszej Maryi Panny Stolicy Mądrości w Częstochowie”.

Równocześnie w tymże dniu, 7 lutego 2011 r., Arcybiskup Metropolita zwrócił się z prośbą do Rady Wydziału Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, stosownie do art. 40 *Instrukcji*, o zgodę na afiliację Instytutu Teologicznego w Częstochowie do Wydziału Teologicznego UPJP II, wstępne zaaprobowanie Statutu tegoż Instytutu (art. 41 d *Instrukcji*) oraz zgodę na mianowanie ośmiu wykładowców stałych Instytutu (art. 9 b *Instrukcji*).

Rada Wydziału Teologicznego UPJP II na swym posiedzeniu w dniu 25 lutego 2011 r. pozytywnie odpowiedziała na wszystkie wyżej wymienione prośby Arcybiskupa.

W związku z powyższym Arcybiskup, zgodnie z *Instrukcją* oraz nowym Statutem WIT, spełniając swoją funkcję Moderatora Instytutu, w dnia 1 marca 2011 r. mianował ośmiu profesorów stałych Instytutu w osobach:

1. Ks. dr Roman Ceglarek – katechetyka,
2. Ks. dr Włodzimierz Cyran – Pismo Święte,
3. Ks. dr hab. Marian Duda – teologia pastoralna,
4. Ks. dr Jan Kocłęga – teologia dogmatyczna,
5. Ks. dr Arkadiusz Olczyk – teologia moralna,
6. Ks. dr Zdzisław Wójcik – psychologia,
7. Ks. dr Marian Szymonik – filozofia,
8. Ks. dr Mikołaj Węgrzyn – teologia fundamentalna, religiologia;

Na prośbę Rektora mianował Sekretarza Instytutu w osobie s. mgr Barbary Dudy, nazaretanki, oraz administratora (ekonoma) w osobie mgr Jolanty Śmigiery (27 lutego 2011 r.)

W dniu 8 marca ukonstytuowała się według nowego Statutu Rada Instytutu, do której weszło oprócz profesorów stałych 2 delegatów profesorów niestałych (adiunktów): ks. dr Andrzej Kuliberda, ks. dr Stanisław Jasionek, Delegat Arcybiskupa w osobie ks. dr. Krzysztofa Dziuba oraz sekretarz Instytutu s. Barbara Duda.

W październiku 2011 r. do Rady zostali kooptowani zgodnie ze Statutem dwaj studenci, przedstawiciele samorządu studenckiego WIT: Anna Migalska i s. Karolina Dubasińska.

W dniu 10 marca 2011 r., zgodnie z nowym Statutem, została powołana przez Księdza Arcybiskupa Rada Ekonomiczna WIT w następującym składzie:

Przewodniczący: Ks. dr hab. Marian Duda – rektor,

Członkowie:

Ks. dr Krzysztof Dziub,

Ks. dr Jan Kocłęga,

Ks. dr Andrzej Kuliberda.

W dniach 15-16 marca 2011 r. Konferencja Episkopatu Polski na swym plenarnym posiedzeniu udzieliła *nihil obstat* dla kanonicznego założenia WIT w Częstochowie przez KEK, o czym powiadomił Arcybiskupa Metropolitę Częstochowskiemu Arcybiskup Józef Michalik pismem z dnia 5 kwietnia 2011 r.

W dniu 20 czerwca 2011 r. Rektor WIT złożył w Wydziale Teologicznym UPJP II dokumentację w języku polskim i francuskim wymaganą przez Instrukcję o WINR, celem kanonicznego erygowania naszego Instytutu przez Kongregację Edukacji Katolickiej. W lipcu 2011 r. została podpisana nowa Umowa o współpracy między naszym Instytutem a Wydziałem Teologicznym UPJP II na okres 5 lat. Z naszej strony

Umowę podpisał Arcybiskup Metropolita i Rektor Instytutu, a ze strony Uniwersytetu J. Em. Kardynał Wielki Kanclerz UPJP II, Rektor UPJP II, oraz dziekan Wydziału Teologicznego. Arcybiskup Metropolita w dniu 21 października 2011 r. skierował jeszcze dodatkową prośbę do Jego Eminencji Kardynała Wielkiego Kanclerza UPJP II o zaopiniowanie i przesłanie tejsze dokumentacji do Stolicy Apostolskiej. W dniu 31 października 2011 r. zostałem powiadomiony przez Dziekana WT UPJP II ks. prof. dr hab. Jana Daniela Szczurka, iż wymagana dokumentacja została przez Nuncjaturę Apostolską w Polsce przekazana Kongregacji Edukacji Katolickiej. Tak więc reforma naszego Instytutu została szczęśliwie sfinalizowana, a z naszej strony uczyniliśmy wszystko, co leżało w naszej mocy, aby zalecenia Stolicy Apostolskiej wprowadzić w życie.

W odpowiedzi na powyższe starania Kongregacja Edukacji Katolickiej w dniu 3 maja 2012 roku wydała Dekret erygujący Wyższy Instytut Teologiczny oraz osobnym dekretem zatwierdziła jego Statut (vide poniżej). Zgodnie z obowiązującym Statutem w dniu czerwca Rada WIT zebrana na swoim posiedzeniu pod przewodnictwem dziekana Wydziału Teologicznego UPJP II w Krakowie ks. prof. Jana Daniela Szczurka wybrała spośród wykładowców stałych WIT terno w osobach: ks. M. Dudy, ks. M. Węgrzyna i ks. M. Szymonika. Największą liczbę głosów otrzymał ks. Duda i Jemu też udzielił Arcybiskup W. Depo *nihil obstat*, a po pozytywnym zaopiniowaniu jego kandydatury przez Radę Wydziału UPJP II, Kard. S. Dziwisz Wielki Kanclerz UPJP II mianował go w dniu 24 lipca 2012 roku Dyrektorem WIT na pięć lat.

2. Dokumenty

INSTYTUT TEOLOGICZNY W CZĘSTOCHOWIE

L. 65/2009

Częstochowa, dnia 3 kwietnia 2009 r.

Jego Magnificencja
Ks. prof. dr hab. Jan DYDUCH
Rektor PAT

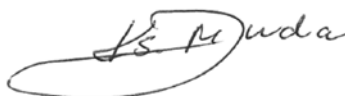
Magnificencjo,
Najdostojniejszy Księżu Rektorze!

Odpowiadając na Pismo Czciwego Księdza Rektora z dnia 23 marca br. dotyczące aplikacji Instrukcji Kongregacji Wychowania Katolickiego z dnia 28 czerwca 2008 r. do Instytutu Teologicznego w Częstochowie, na co wskazuje Pismo Kongregacji Edukacji Katolickiego z dnia 20 grudnia br. skierowane do Wielkiego Kanclerza Papieskiej Akademii Teologicznej, pragnę niniejszym wyrazić moją opinię skonsultowaną z Księdzem Arcybiskupem Metropolita Częstochowskim Stanisławem Nowakiem oraz gronem profesorów naszej Uczelni.

1. Cieszy nas fakt przedłużenia umowy między Wydziałem Teologicznym PAT a Instytutem Teologicznym w Częstochowie o kolejne dwa lata, 2009-2011, gdyż w innym wypadku nasi absolwenci nie mogliby uzyskiwać stopni zawodowych magistra teologii na Wydziale Teologicznym PAT i byłiby zawieszeni w swoistej próżni.
2. Jesteśmy otwarci na realizację Instrukcji Kongregacji Edukacji Katolickiej, dotyczącej Wyższych Instytutów Wiedzy Religijnej (L'Istituto Superiore di Scienze Religiose) z dnia 28.06.2008 r. i pozytywnie oceniamy jej wytyczne odnośnie przekształcenia Instytutu Teologicznego w Wyższy Instytut Wiedzy Religijnej, przeznaczanego do kształcenia wiernych świeckich oraz osób konsekrowanych (nie prezbiterów) oraz diakonów stałych.
3. Gotowi jesteśmy podjąć się reformy dotychczas istniejącego Instytutu Teologicznego w Częstochowie i przekształcenia go według wskazań Stolicy Apostolskiej, zawartych w ww. Instrukcji oraz Piśmie Stolicy Apostolskiej do kard. St. Dziwisza z dnia 20.12.2008 r.

4. Zakłada to opracowanie nowych Statutów WIWR, Programu i regulaminu Studiów oraz obsady personalnej według wytycznych Instrukcji oraz przedstawienia ich do zatwierdzenia Radzie Wydziału Teologicznego PAT a także Wielkiemu Kanclerzowi PAT.
  5. Zachodzi także pytanie, czy konieczna jest nowa erekcja kanoniczna Instytutu, gdyż wspomniana wyżej Instrukcja Kongregacji Edukacji Katolickiej przewiduje m. in. w art. 7. „Do Wielkiego Kanclerza Wydziału Teologii należy:
    - a) wystosowanie prośby do Kongregacji Wychowania Katolickiego o kanoniczne założenie każdego WIWR, po otrzymaniu pozytywnego potwierdzenia Konferencji Episkopatu lub innego, uprawnionego zgromadzenia hierarchii katolickiej (art. 5b)”.
  6. Wydaje się, że wprowadzenia cyklu pięcioletniego podzielonego na dwie części 3+2 lata może dotyczyć jedynie studentów obecnego roku pierwszego oraz tych, którzy będą podejmować studia w przyszłości. Pozostali studenci muszą dokończyć swe studia według cyklu sześcioletniego - 12 semestrów, gdyż nie da się już ich włączyć w nowy system.
  7. Do uzgodnienia pozostaje jeszcze ostateczna wersja nowej nazwy Instytutu w polskiej rzeczywistości, a więc czy zachować dotychczasową nazwę dodając np. przymiotnik „Wyższy” do nazwy „Instytut Teologiczny”, czy też używać nowej nazwy literalnie przetłumaczonej z języka łacińskiego.
  8. Konieczną też rzeczą wydaje się jasne określenie statusu Instytutu w świetle prawa państwowego, a nie tylko kościelnego, czyli rozstrzygnięcie, pod jakimi warunkami Wyższa Uczelnia Kościelna cieszy się także statusem Wyższej Uczelni w prawodawstwie naszego kraju. Taki status prawodawstwo przyznaje wszystkim seminarium duchownym, lecz nie Instytutom Teologicznym, co jest pewnego rodzaju niekonsekwencją oraz wymaga skomplikowanej drogi rejestracji w Ministerstwie Nauki Szkolnictwa Wyższego. Wydaje się, że sprawę należałoby wyjaśnić w Komisji Konkordatowej bądź Komisji Episkopatu ds. Nauki Wiary czy też Rady Naukowej KEP.
- Przekazując powyższe uwagi, jestem otwarty na dalszą wymianę myśli, gdy chodzi o proces adaptacji Instytutu Teologicznego w Częstochowie do wymogów prawa Kościoła Powszechnego.

Pozostając z należną czcią

Stanislaus Cardinalis Dziwisz
Archiepiscopus Metropolitae Cracoviensis

Cracovia, 26 marzo 2010

A Sua Eminenza Reverendissima
 Il sig. Cardinale Zenon Grocholewski
 Prefetto della Congregazione
 dell'Educazione Cattolica
 Città del Vaticano

Eminenza Reverendissima,

Dopo la liberazione dal giogo dell'ideologia ateista in Polonia si è manifestato un grande bisogno di impegnare il laicato nella catechesi e nelle altre attività ecclesiali per reagire nel modo più adeguato possibile contro la laicizzazione della Nazione. Per questo motivo negli ultimi decenni è stato sviluppato un sistema dell'educazione dei cattolici laici che è allo stesso livello dell'educazione dei sacerdoti impegnati sia nella catechesi che nella pastorale. Inoltre il livello di quest'educazione corrisponde a quello degli insegnanti delle altre materie fornito dalle università statali. Il sistema educativo cattolico di livello universitario è integrato con quello statale in virtù della convenzione del 1 luglio 1999 tra il governo polacco e la Conferenza Episcopale Polacca autorizzata dalla Santa Sede.

Prendendo in considerazione l'adeguato livello dell'educazione dei catechisti laici (degli insegnanti di religione) con grande attenzione abbiamo ricevuto l' "Istruzione sugli Istituti Superiori di Scienze Religiose" (del 28 giugno 2008) di cui l'obiettivo principale è proprio assicurare il più alto livello accademico dell'educazione dei catechisti e degli altri laici impegnati nella Chiesa (cf. *Introduzione* all' "Istruzione", n. 6).

Dopo una attenta lettura dell' "Istruzione" e della lettera del 20 dicembre 2008 indirizzata a me e riguardante il rinnovo delle convenzioni con due istituti teologici in Polonia, prendendo in considerazione l'opinione dei rappresentanti delle parti della convenzione, abbiamo constatato che il percorso degli studi per i laici previsto dall' "Istruzione" (art. 22-25) è equivalente a quello realizzato sia negli istituti legati alla Facoltà di Teologia che nella Facoltà stessa della Pontificia Università Giovanni Paolo II a Cracovia. La differenza consiste solo nel nome del percorso (dell'ordinamento) degli studi che in Polonia viene chiamato "l'indirizzo (l'orientamento) «teologia»" con la specificazione "catechetico-pastorale" (la specificazione "catechetico-pastorale" significa che lo studente della teologia è munito di tutte le qualifiche richieste dalla legge per prendere la responsabilità d'insegnante della religione [della catechesi] nelle scuole pubbliche di tutti i livelli [cf. il n. 6 dell' *Introduzione* all' "Istruzione"]). La denominazione "catechetico-pastorale" viene chiamata "la specialità" a differenza della specializzazione come per es. la specializzazione biblica, dommatica etc. Di conseguenza gli studenti ricevono il diploma del magistero in teologia (dopo cinque anni di studi) con le qualifiche professionali catechetico-pastorali (con la specialità catechetico-pastorale). Il magistero equivale alla licenza (cf. art. 27 dell' "Istruzione"). Una sostituzione di tale diploma con il diploma del magistero in scienze religiose chiuderebbe ai catecheti l'accesso alle scuole pubbliche (!), perché nella legge polacca sulle università non esistono studi denominati "studi in scienze religiose". La legge riconosce solo uno l'indirizzo di studi nell'ambito delle scienze teologiche.

Senza richiedere un cambiamento della menzionata legge civile sarebbe possibile introdurre sul diploma la denominazione le "scienze religiose" come denominazione delle qualificazioni, e di conseguenza lo studente potrebbe ottenere il diploma del magistro in teologia con le qualificazioni in scienze religiose, sempre comunque "il magistero in teologia".

Per questo preghiamo con insistenza la Congregazione dell'Educazione Cattolica di accettare l'uso della denominazione finora impiegata del programma (dell'indirizzo) degli studi per i laici e delle loro qualificazioni come anche l'impiego di questa denominazione sui diplomi, cioè la pratica finora esistente di conferire i diplomi del magistero in teologia con le qualificazioni catechetico-pastorali come equivalenti ai diplomi della licenza in scienze religiose conferiti dagli Istituti Superiori delle Scienze Religiose negli altri paesi.

L'accettazione di questa denominazione da parte della Congregazione dell'Educazione Cattolica permetterebbe di introdurre celermente la riforma degli istituti esistenti secondo le norme dell' "Istruzione sugli Istituti Superiori di Scienze Religiose".

Altrimenti secondo la soprammenzionata convenzione del 1. 07. 1999 sarà necessario incominciare da parte della Conferenza Episcopale Polacca delle trattative con le autorità civili sull'introduzione nell'elenco dei programmi (degli indirizzi) degli studi del nuovo programma (indirizzo) con la descrizione delle qualifiche sotto il nome di "scienze religiose", poiché lo stato polacco riconosce i titoli professionali conferiti agli studenti degli atenei ecclesiastici che rispettano le normative della legge in vigore sulle università riguardanti i programmi (gli indirizzi) di studi (§6, 1 della Convenzione). Questo è un lungo procedimento in cui il Ministero della Ricerca e delle Università si serve anche delle opinioni dei diversi corpi dei periti laici, non sempre favorevoli alla Chiesa. L'accettazione della nostra proposta permetterebbe di evitare le difficoltà legali soprammenzionate.

Ovviamente siamo pronti a consegnare ogni altra spiegazione necessaria per togliere qualsiasi dubbio in questa materia abbastanza complicata e tanto importante per lo sviluppo dell'educazione cattolica della nostra nazione.

Aspettando una risposta positiva cogliamo l'occasione di esprimere l'unione nel Signore.

Stanisław card. Dziwisz

Stanisław card. Dziwisz
Arcivescovo Metropolita di Kraków
Gran Cancelliere
della Pontificia Università Giovanni Paolo II

Stanisław Nowak

+ Stanisław Nowak
Arcivescovo Metropolita di Częstochowa

Tadeusz Rakoczy

+ Tadeusz Rakoczy
Vescovo di Bielsko-Biała

L. dz. 81/2011

Częstochowa, dnia 7 lutego 2011 r.

Jego Ekscelencja
Ksiądz Arcybiskup dr Józef Michalik
Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

W A R S Z A W A

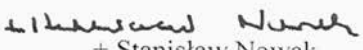
Ekscelencjo,
Najdostojniejszy Księżu Arcybiskupie!

W nawiązaniu do wytycznych Instrukcji o Wyższych Instytutach Nauk Religijnych, wydaną przez Kongregację Edukacji Katolickiej w dniu 28 czerwca 2008 roku, cz. II, art. 39, zwracam się niniejszym z uprzejmą prośbą do Konferencji Episkopatu Polski o pozwolenie na kanoniczne założenie Wyższego Instytutu Teologicznego w Częstochowie. Zgoda niniejsza jest pierwszym i koniecznym warunkiem, aby została uruchomiona procedura mająca na celu, po spełnieniu innych warunków, erygowanie naszej Uczelni przez Kongregację Edukacji Katolickiej.

Pragnę zaznaczyć, iż w połowie lat sześćdziesiątych XX wieku został zapoczątkowany proces tworzenia kościelnej uczelni teologicznej w Częstochowie, który zaowocował erygowaniem Instytutu Teologicznego w dniu 3 maja 1981 roku przez biskupa częstochowskiego Stefana Barełę, związanego umową naukową z Papieskim Wydziałem Teologicznym w Krakowie, późniejszą Papieską Akademią Teologiczną, a obecnym Papieskim Uniwersytetem Jana Pawła II. Kongregacja Edukacji Katolickiej aprobeowała ten rodzaj wzajemnej współpracy międzyuczelnianej, zatwierdzając ją na kolejne lata aż do roku 2010/2011 włącznie.

Jednak w związku z wejściem w życie wyżej wymienionej Instrukcji, Kongregacja wymaga, aby Instytut został założony kanonicznie przez Stolicę Apostolską w nowym kształcie i na nowych zasadach, i połączony z Wydziałem Teologii UPJP II. Aby jednak rozpocząć procedurę kanonicznego erygowania Instytutu należy wpieryw uzyskać zgodę Konferencji Episkopatu Polski w tej sprawie, o co niniejszym wnoszę.

Oczekując pozytywnej odpowiedzi pozostaję z należną czcią

+ Stanisław Nowak
Arcivescovo Metropolita di Częstochowa

DEKRET

zmieniający nazwę Instytutu Teologicznego w Częstochowie

Mając na uwadze postanowienia zawarte w Instrukcji Kongregacji Edukacji Katolickiej z dnia 28 czerwca 2008 roku o Wyższych Instytutach Nauk Religijnych niniejszym zmieniam dotychczasową nazwę Instytutu Teologicznego im. Najświętszej Maryi Panny Stolicy Mądrości w Częstochowie.

Odtąd jego oficjalna nazwa brzmi: „WYŻSZY INSTYTUT TEOLÓGICZNY IM. NAJŚWIĘTSZEJ MARYI PANNY STOLICY MĄDROŚCI W CZĘSTOCHOWIE”. Skrót: WIT.

Ks. Krzysztof Dziub
KANCLERZ

**ARCYBISKUP METROPOLITA
CZĘSTOCHOWSKI**

Częstochowa, dnia 07 lutego 2011 roku
L. dz. 80/2011

PRZEWODNICZĄCY
KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI

Abp Józef Michalik
METROPOLITA PRZEMYSKI

Skwer Ks. Kard. S. Wyszyńskiego 6, 01-015 WARSZAWA, tel. +48 (22) 530 48 00, fax +48 (22) 838 09 67
Plac Katedralny 4, 37-700 PRZEMYŚL, tel. +48 (16) 678 66 94, fax +48 (16) 678 26 74
e-mail: skep1@episkopat.pl

Warszawa, dnia 5 kwietnia 2011 r.

SEP-11.1.1.3-6

Ekscelencjo,

Najdostojniejszy Księżę Arcybiskupie,

W odpowiedzi na pismo z dnia 7 lutego br. w sprawie rozpoczęcia procedury erygowania Wyższego Instytutu Teologicznego w Częstochowie pragnę poinformować, że Biskupi zgromadzeni na 354. Zebraniu Plenarnym Konferencji Episkopatu Polski, które odbyło się w Zakopanem w dniach 15 - 16 marca br., podjęli wniesiony temat i poparli przedstawioną inicjatywę.

Mam więc radość przekazać drogiemu Księdzu Arcybiskupowi *nihil obstat* Konferencji Episkopatu Polski, aby rozpocząć kanoniczną procedurę tworzenia wspomnianego Instytutu i wyrażam nadzieję na pozytywną kontynuację sprawy.

Łączę wyrazy szacunku i braterskich pozdrowień w Chrystusie

+ Józef Michalik

Józef Michalik

Metropolita Przemyski

Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

Jego Ekscelencja
Ksiądz Arcybiskup Stanisław NOWAK
Metropolita Częstochowski
Al. Najśw. Maryi Panny 54
42-200 CZĘSTOCHOWA

KONGREGACJA EDUKACJI KATOLICKIEJ
(ds. Seminariów i Instytutów Naukowych)

Kongregacja Edukacji Katolickiej (ds. Seminariów i Instytutów Naukowych) po przeczytaniu i rozważeniu Statutów Wyższego Instytutu Nauk Religijnych znajdującego się w Częstochowie, ustanowionego pod władzą i przewodem Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Papieskiego Krakowskiego Jana Pawła II, zgodnie z przepisem Instrukcji o Wyższych Instytutach Nauk Religijnych tejże Kongregacji wydanej z dnia 28 czerwca roku Pańskiego 2008, po zbadaniu tego, co jest określone i postanowione w tych 94 artykułach, zatwierdza i na pięć lat na próbę uznaje, a tych, do których to należy, zobowiązuje, aby należycie ich przestrzegali, zachowując wszystko, co należy zachowywać na mocy prawa, bez względu na jakiegokolwiek przeciwny zarządzenia.

Dane w Rzymie, w siedzibie tejże Kongregacji, dnia 3 maja, w święto Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski, roku Pańskiego 2012.

PREFEKT
KARD. ZENON GROCHOLEWSKI
SEKRETARZ
ARCYBISKUP
JEAN-LOUIS BRUGUÈS, OP

KONGREGACJA EDUKACJI KATOLICKIEJ
(ds. Seminariów i Instytutów Naukowych)

Kongregacja Edukacji Katolickiej (ds. Seminariów i Instytutów Naukowych) biorąc uwagę prośbę Jego Eminencji Arcybiskupa Metropolity Krakowskiego, Wielkiego Kanclerza Uniwersytetu Papieskiego Krakowskiego Jana Pawła II, będącego jego prawnym reprezentantem, po upewnieniu się, że Wyższy Instytut Nauk Religijnych znajdujący się w Częstochowie według norm wydanych przez Stolicę Świętą dla Instytutów tego rodzaju – za pozwoleniem Rady Wydziału Teologicznego wspomnianego Uniwersytetu zupełnie w sposób akademicki – należycie jest zorganizowany przede wszystkim w tym, co dotyczy nauczających i programów studiów, przedłożone sobie prośby chętnie przyjmując, tenże

WYŻSZY INSTYTUT NAUK RELIGIJNYCH
znajdujący się w Częstochowie
noszący polską nazwę
„WYŻSZY INSTYTUT TEOLOGICZNY
IM. NAJŚWIĘTSZEJ MARYI PANNY STOLICY MĄDROŚCI”

tym Dekretem w sposób akademicki eryguje i ogłasza za erygowany, jednocześnie ustanawiając go pod władzą i przewodnictwem wyżej wymienionego Wydziału Teologicznego. Składa się on z pierwszego i drugiego cyklu w celu osiągnięcia stopni akademickich Bakalaureatu i Licencjata w Naukach Religijnych na tymże Wydziale przez tych studentów, którzy po należytych odbyciu trzyletnich lub pięcioletnich studiów, wszystko przepisane prawem szczęśliwie ukończą według szczegółowych Statutów zatwierdzonych przez tę Kongregację.

Ten Wydział będzie nieustannie czuwał zarówno nad zachowywaniem jak i rozwojem akademickiego stanu Instytutu, zwłaszcza w tym, co dotyczy jakości uczących i powagi studiów, zachowując wszystko, co należy zachowywać na mocy prawa, bez względu na jakiegokolwiek przeciwnie zarządzenia.

Dane w Rzymie, w siedzibie tejże Kongregacji, dnia 3 maja, w święto Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski, roku Pańskiego 2012.

PREFEKT KARD. ZENON GROCHOLEWSKI
SEKRETARZ ARCYBISKUP JEAN-LOUIS BRUGUÈS,
OP PREFEKT KARD. ZENON GROCHOLEWSKI
SEKRETARZ ARCYBISKUP JEAN-LOUIS BRUGUÈS, O